

PRŮZKUM

PRO PŘÍPRAVU RAKETOVÝCH ÚDERŮ A PALEB DĚLOSTŘELCTVA

Průzkum je jedním z nejdůležitějších prvků zabezpečení bojové činnosti RVD. Včasnost a kvalita průzkumových údajů totiž přímo ovlivňuje efektivnost úderů a palby. To je důvod, proč musí řízení průzkumu věnovat prvořadou pozornost průzkumné orgány, ale i dělostřelci a vševojskoví velitelé.

Požadavky RVD na průzkumové údaje

RVD klade na průzkumové údaje požadavky, které za předpokladu jejich pravdivosti můžeme charakterizovat jako hodnověrné, včasné a přesné.

[Pod pojmem průzkumové údaje chápou:

- průzkumová zpráva — jakákoli zpráva o nepříteli, jeho bojové sestavě, zámyslu, technice, zásadách bojového (operačního) použití atd., která rozšiřuje naše poznání nepřitele,

- průzkumové údaje — jsou zvláštními případy průzkumových zpráv; jsou to konkrétní údaje o umístění, charakteru, druhu, rázu atd. objektů, které jsou potenciálními cíli pro úder a palbu RVD.]

Hodnověrnost průzkumových údajů se zjišťuje v průběhu vyhodnocování. Průzkumové údaje mohou být hodnověrné, pravděpodobné, pochybné a klamné. Hodnověrnost je důležitou charakteristikou průzkumových údajů, neboť úder a palbu můžeme vést jen na hodnověrně zjištěné cíle a s jistým rizikem i na cíle pravděpodobné.

Hodnověrnost posuzujeme podle množství průzkumových zpráv o objektu a podle vztahu tohoto objektu k dalším známým zprávám o nepříteli a terénu, času atd. Zdrojem omylu ve stanovení hodnověrnosti je malé množství objektivních zdrojů zpráv, nedostatek zpráv a času, účast subjektivního činitele a klamání nepřitelem.

Včasnost průzkumových údajů též limituje rozhodnutí o vedení úderu nebo palby. I ty nejlepší průzkumové údaje jsou bezcenné, jestliže jsou opožděné; jinak řečeno není účelné vést úder nebo palbu na

základě údajů o cíli, který v té době již mohl změnit (změnil) své stanoviště.

Včasné jsou takové průzkumové údaje, které RVD umožňují účinný zásah úderem nebo palbou. Přitom uvažujeme dobu potřebnou pro získání těchto údajů, jejich zpracování a předání, pro přípravu palby a její vedení, a to v konfrontaci s dobou, po kterou se cíl ještě pravděpodobně zdrží na původním stanovišti.

Vzhledem ke zvyšující se manévrovosti objektů v sestavě nepřitele, je naplnění požadavku včasnosti průzkumových údajů neustále obtížnější. Musíme zkracovat čas potřebný pro práci průzkumu i palebné soustavy. V některých případech můžeme včasnost průzkumových údajů zabezpečit (obnovit) dalším průzkumem, těsně před vedením úderu nebo palby.

Přesnost průzkumových údajů je specifickým požadavkem RVD. Zpravidla se charakterizuje velikostí pravděpodobné chyby určení souřadnic cíle. Požadavek přesnosti však nemůžeme vytyčit jedním číslem. Obecně sice platí, že pravděpodobná chyba určení souřadnic cíle by měla být co nejmenší, ale naplnění tohoto požadavku v praxi je krajně obtížné. Je tedy třeba najít určitý kompromis, který na jedné straně nezpůsobí velké snížení palebného účinku a na druhé straně vytvoří splnitelné podmínky pro průzkum. Tento kompromis ovlivňují druh a charakter cíle, jeho rozměry, druh (vlastnosti) palebného prostředku a jiné skutečnosti, což způsobuje, že požadavek na přesnost průzkumových údajů se pohybuje v určitém intervalu. Přípustnou velikost pravděpodobné chyby určení souřadnic cíle — viz **tabulku 1**.

Tabulka 1

Palebný prostředek	Pravděpodobná chyba v m
Hlavnové dělostřelectvo – na bodové cíle a cíle malých rozměrů	25
– na cíle velkých rozměrů (HP náložmo)	do 50
Raketomety	50
Taktické rakety	do 100, max. 150
Operačně taktické rakety	150–200, max. 300

V nezbytném případě můžeme zahájit úder (palbu) na základě souřadnic cíle určených s větší pravděpodobnou chybou, očekávaný účinek v cíli však bude větší, o této skutečnosti by měl být příslušný dělostřelecký velitel (náčelník) vždy informován, neboť musí učinit opatření k tomu, aby snížení účinku bylo minimální. Potíž však je v tom, že velikost pravděpodobné chyby určení souřadnic cíle v praxi nemůžeme stanovit. Můžeme ji usuzovat z podmínek, za kterých byly souřadnice cíle zjištěny. Proto je důležité, aby spolu s hlášením souřadnic a ostatních charakteristik cíle byly ohlášeny i tyto podmínky, což se v praxi bohužel důsledně neděje.

Zdroje průzkumových zpráv a údajů

RVD využívá pro přípravu úderů a palby různých zdrojů průzkumových zpráv a údajů. Jejich přehled — viz **obr. 1**.

Zdroje průzkumových zpráv a údajů nejsou však rovnocenné, a to jak z hlediska četnosti zpráv, které poskytují RVD, tak z hlediska jejich kvality ve vztahu k přípravě úderů nebo palby. Při přípravě úderů raketovým vojskem budou převládat průzkumové údaje získané cestou zpravodajského oddělení (správy [dále jen oddělení; míněno jak na taktickém, tak na operačních stupních]), při přípravě dělostřelecké palby to budou údaje od dělostřeleckého průzkumu. Vedle různé včasnosti průzkumových údajů jednotlivých zdrojů ovlivní jejich kvalitu především přesnost. Náročné požadavky hlavnového dělostřelectva splní zpravidla jen dělostřelecký průzkum, pro raketomety a raketové vojsko vyhoví i jiné zdroje zpráv.

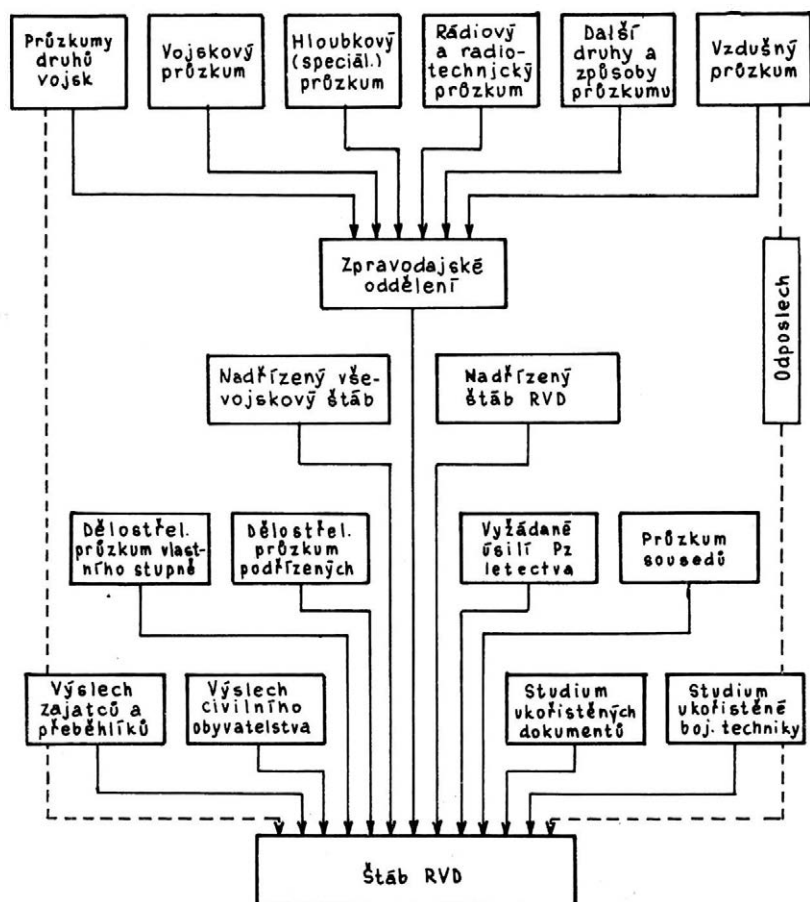
Průzkumové informace nadřazených štábů a sousedů, zprávy z výslechu zajatců,

od civilního obyvatelstva, studiem ukořisťených dokumentů a techniky a také zprávy a údaje rádiového a radiotechnického průzkumu a průzkumu druhů vojsk se vzhledem k jejich kvalitám používají zpravidla jako doplňkové zprávy v procesu vyhodnocování, ke zvýšení hodnověrnosti vyhodnocovaných údajů a k řízení ostatních druhů a způsobů průzkumu.

Získávání průzkumových údajů pro raketové vojsko

Vzhledem k významu úkolů, které raketové vojsko v boji a operaci plní, je získávání průzkumových údajů pro přípravu jeho úderů jednou z prvořadých povinností vševojskových štábů i štábů RVD. Víme, že průzkumové podklady pro vedení raketových úderů můžeme získat jen úzkou součinností všech sil a prostředků průzkumu. Nejde ale jen o získání těchto průzkumových údajů, jde také o jejich vyhodnocení, tedy posouzení jejich hodnověrnosti a získání co nejpřesnějších charakteristik objektů (souřadnic, rozměrů, charakteru, druhu, stupně ženižního vybudování atd.). To můžeme učinit pouze posouzením všech průzkumových zpráv, které máme nejen o tom kterém objektu, ale i z jeho okolí. To mohou v daném případě s odpovídající rychlostí a spolehlivostí posoudit pouze zpravodajské orgány.

S přihlédnutím k charakteru a umístění objektů, jako cílů pro úder raketového vojska, můžeme učinit závěr, že úkoly průzkumu ve prospěch operačně taktických raket mohou plnit síly a prostředky operačního průzkumu, a ve prospěch taktických raket síly a prostředky taktického průzkumu. Některé objekty pro taktické rakety mohou zjistit i síly a prostředky

Obn.1

dělostřeleckého průzkumu. Proto je výhodné, aby k plánování průzkumu byl přibírán i orgán štábu RVD. Bude to zpravidla náčelník průzkumu tohoto štábu. Jeho povinností je upřesnit úkoly, které budou síly a prostředky operačního a taktického průzkumu plnit ve prospěch RVD.

Hlavní objem průzkumných úkolů pro raketové vojsko splní nepochybně průzkumné letectvo. Při průzkumu pozorováním bude většinou zabezpečena včasnost průzkumných údajů, přesnost však vyhoví

zpravidla jen operačně taktickým raketám. Při průzkumu vzdušným fotografováním vyhoví přesnost vždy, musíme však brát v úvahu značnou potřebu času na zpracování výsledků.

Speciální, rádiový a radiotechnický průzkum mohou pro raketové vojsko dodávat údaje o důležitých objektech, např. o prostorech dislokace a soustředění vojsk, prostorech soustředění a postavení prostředků jaderného napadení, prostorech rozmístění velkých štábů, radiolokačních

uzlů, skladů, letišť, postavení PLRS apod. Výsledky jejich průzkumu však nemusí (u rádiového a radiotechnického průzkumu zpravidla nebudou) vyhovovat požadavkům přesnosti, proto je musíme velmi pečlivě vyhodnotit a jejich soufádnice upřesnit jinými druhy průzkumu.

Pro zajištění včasnosti průzkumových údajů je výhodné, aby byly předávány zpravodajským orgánům a štábu RVD současně. K tomu se na štábech RVD zřizuje odposlech výsledků vzdušného průzkumu v síti letectva. Kromě toho se může zřizovat zvláštní spojení mezi zpravodajským a operačním oddělením (správou) a štábem RVD pro rychlé předávání výhodnějších průzkumových údajů. Těmito opatřeními můžeme zkrátit dobu potřebnou pro práci s výsledky průzkumu přibližně na polovinu.

Důležitou úlohou průzkumu je zjišťování skutečných účinků jaderných úderů. To zabezpečuje zpravidla průzkumné letectvo kontrolním vzdušným průzkumem. Organizace kontrolního průzkumu je závislostí vševojskových štábů, jenom výjimečně štábů RVD. Je tomu tak proto, že štáby RVD ke kontrolnímu průzkumu využívají opět vzletů průzkumného letounu a jen u úderů vedených poblíž předního okraje mohou použít dělostřelecké průzkumné vrtulníky.

Jestliže z různých důvodů nemůžeme zjistit skutečné účinky jaderných úderů kontrolním průzkumem, určují štáby RVD jejich pravděpodobné účinky matematickými metodami. Účinky vypočítáme na základě ráže jaderného úderu, druhu výbuchu, druhu, charakteru, polohy a rozměrů cíle a skutečné polohy epicentra. Ze všech hodnot je neznámá pouze poloha epicentra, kterou musíme zjistit průzkumem. K tomu používáme síly a prostředky operačního nebo taktického průzkumu, popř. (u úderů vedených poblíž předního okraje) i síly a prostředky dělostřeleckého průzkumu. V některých případech můžeme použít i topograficko-geodetické jednotky RVD, které mohou za příhodných podmínek určovat polohu epicenter jaderných úderů protínáním vřed i na značné vzdálenosti.

Získávání průzkumových údajů pro dělostřelectvo

Nejdůležitějším zdrojem průzkumových údajů pro dělostřelectvo je dělostřelecký průzkum. Jeho současně vybavení umožňuje získat pozemním průzkumem údaje o objektech do hloubky rozmístění rot prvního sledu nepřítelů, na výhodných směrech do hloubky praporů prvního sledu a výjimečně i do větší hloubky. Zvukoměrný a radiolokační průzkum může postihnout většinu střílečického dělostřelectva a minometů.

Dostřel moderních zbraňových systémů dělostřelectva však převyšuje uvedené možnosti průzkumu. Navíc zjišťování dělostřelectva nepřítelů až na základě jeho palby jistým způsobem snižuje možnosti průzkumu tohoto nejdůležitějšího cíle. Je tedy třeba prodloužit dále zjišťování objektů do hloubky brigády prvního sledu nepřítelů, popř. i větší, samozřejmě s potřebnou přesností.

Částečným řešením tohoto problému je zavedení dělostřeleckých průzkumných vrtulníků. Částečným proto, že těchto prostředků je málo (roj vrtulníků dělostřeleckého průzkumu o čtyřech vrtulnicích je u štábu RVD svazu) a dále proto, že vzdušný průzkum z těchto vrtulníků neaplní zcela požadavky dělostřelectva co do přesnosti průzkumových údajů. Pravděpodobnou kruhovou chybu určení soufádnice cílů — viz tabulku 2.

Na cíle zjištěné dělostřeleckým průzkumným vrtulníkem tedy bude třeba zahajovat účinnou střelbu až po zastřelení cíle, nebo alespoň účinnou střelbu pozorovat a opravovat. Přesto je vzdušný průzkum z vrtulníků nejvýznamnějším způsobem dělostřeleckého průzkumu za čarou dohlednosti z pozemních pozorovatelů. Nedostatek dělostřeleckých průzkumných vrtulníků je nutné nahrazovat vyžádáním vrtulníků od vševojskového velitele a jejich obsazením vycvičenými příslušníky dělostřelectva.

Hlavní možnost řešení naznačené disproporce dosahu palby a průzkumu však leží v oblasti řízení průzkumu. Jde o vy-

Tabulka 2

Druh podkladu	Pravděpodobná chyba v m
Topografická mapa (měřítko 1 : 50 000)	100–150
Překreslený letecký snímek s kilometrovou sítí nebo fotonám	40–50

užití dalších zdrojů průzkumových zpráv a údajů, jak jsem již uvedl. Podobně jako u raketového vojska je i u dělostřelectva zjištění potřebných průzkumových údajů zaručeno jen úzkou součinností všech druhů a způsobů průzkumu. Zásadní odlišnost však spočívá ve faktu, že všechny získané průzkumové zprávy vyhodnocují orgány dělostřeleckého průzkumu, které také předávají výsledky k využití.

Nejvíce podkladů získává dělostřelecký průzkum od zpravodajských orgánů a od letectva. S nimi proto navazuje a udržuje součinnost. Součinnost s průzkumy druhů vojsk se uskutečňuje jen výjimečně, neboť výsledky jejich průzkumu se přebírají zprostředkovaně, cestou zpravodajských orgánů.

Od zpravodajských orgánů přebírá dělostřelecký průzkum především celkové hodnocení situace a zámyslu nepřítele, neboť tyto údaje jsou jednak významným podkladem pro jeho řízení, ale i pro řízení bojové činnosti RVD.

Ze zdrojů průzkumových zpráv a údajů zpravodajského oddělení je pro dělostřelectvo nejdůležitější vojskový průzkum. Orgány vojskového průzkumu, zejména bojové průzkumné hlídky praporů a samostatné průzkumné hlídky pluků, působí v prostoru dosahu dělostřelectva a mohou zjistit průzkumné údaje o objektech nepřítele rozmístěných za jeho prvosladovými prapory. Musí však k tomu dostat rozkaz, neboť průzkum ve prospěch dělostřelectva není jejich hlavním úkolem. Nevýhodou jejich využití je skutečnost, že přesnost výsledků jejich průzkumu zpravidla nevyhoví vedení palby bez zastřelení, a dále to, že průzkumné údaje mohou být dělostřelectvu předány opožděně. To můžeme odstranit zařazením dělostřeleckých pohyblivých pozorovatelů do jejich sestavy. Tím zabezpečíme jak požadovanou přesnost výsledků, tak i jejich včasné předání, neboť ony mají spojení v rádiové síti dělostřelectva. Kromě toho mohou i pozorovat palbu a jejím opravováním zvyšovat účinnost. Uvedené využití orgánů vojskového průzkumu je nutné

sjednat při součinnosti s odpovídajícím zpravodajským orgánem (oddělením).

Můžeme vyslat dělostřeleckou pohyblivou pozorovatelnu do sestavy nepřítelů s úkolem vést průzkum ve prospěch dělostřelectva. To je však méně výhodné, neboť sestava průzkumné hlídky poskytuje DPP ochranu a zabezpečuje lepší možnost návratu do vlastní sestavy. Pokud se dělostřelecký velitel rozhodne k samostatnému způsobu použití DPP, musí tak učinit s vědomím a souhlasem příslušného zpravodajského orgánu.

Průzkumné letectvo se na získávání průzkumových údajů pro dělostřelectvo podílí převážně zprostředkovaně, přes zpravodajské oddělení (viz obr. 1). K rychlému převzetí průzkumových údajů si zabezpečí dělostřelectvo v některých obdobích boje (operace) přímý odposlech v síti průzkumného letectva. Konkrétní úkoly k průzkumu ve prospěch dělostřelectva však dostává průzkumné letectvo jen zcela výjimečně, až po splnění úkolů ve prospěch raketového vojska.

Pro dělostřelectvo mohou plnit úkoly vzdušného průzkumu bezpilotní průzkumné letouny, jejichž jednotky jsou součástí letectva. Průzkum pomocí televizí zabezpečuje dostatečnou včasnost údajů i u pohyblivých cílů (průzkumné údaje jsou k dispozici do 5 minut po přeletu letounu nad objektem) a při použití mapy velkého měřítka je i dostatečně přesný. Podmínkou jejich využití je však vyčlenění určitého úsilí jednotky bezpilotních průzkumných letounů ve prospěch dělostřelectva vševojskovým velitelem. V takovém případě je výhodné organizovat spojení orgánu dělostřeleckého průzkumu s jednotkou k rychlému vyžádání vzletů a přebírání výsledků průzkumu.

Orgány dělostřeleckého průzkumu tedy navazují součinnost i s letectvem (zpravidla však jen na operačních stupních). Jejím obsahem je získání údajů pro odposlech průzkumových zpráv v síti průzkumného letectva, dohovor způsobu vyžádání vyčleněných vzletů a způsob využití bezpilotních průzkumných letounů.

Způsob řízení průzkumné činnosti má rozhodující vliv na splnění úkolů průzkumu pro přípravu raketových úderů a paléb dělostřelectva. Je tomu tak proto, že jediným možným řešením je úzká spolupráce všech druhů a způsobů průzkumu, zaměřená ke splnění rozhodujících úkolů v rámci jednotného průzkumného úsilí, což způsob řízení přímo ovlivňuje.

Jednotné úsilí průzkumu je vyjádřeno v usměrňující úloze náčelníka zpravodajského oddělení a ve výměně průzkumových zpráv a údajů. Při získávání průzkumových údajů pro raketové vojsko má rozhodující úlohu zpravodajské oddělení a jeho průzkumné prostředky, pro dělostřelectvo orgány a jednotky dělostřeleckého průzkumu. To jsou hlavní zásady, které je třeba při řízení průzkumné činnosti respektovat a které jsem chtěl v článku vysvětlit.